اخبار کوتاه

تولید به طور متوسط ۷۳ درصد گران شد

در بهار امسال تولید کنندگان بابت ارائه محصول و خدماتشان به طور میانگین ۷۳ درصد افزایش قیمت داده‌اند.

به گزارش پیام آشنا، مرکز آمار ایران گزارشی از وضعیت تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده کل کشور در بهار امسال منتشر کرد.

بر اساس این گزارش تورم نقطه به نقطه تولید کننده (تغییر شاخص نسبت به فصل مشابه سال قبل) در بهار ۱۴۰۰ به ۷۳ درصد رسید که در مقایسه با فصل قبل (۶۷.۵) ۵۵ درصد افزایش داشته است.

بر این اساس، میانگین قیمت دریافتی توسط تولیدکنندگان به ازای تولید کالاها و خدماتشان در داخل کشور، در فصل بهار امسال نسبت به فصل بهار پارسال ۷۳ درصد افزایش دارد.

در میان بخش های مختلف تولیدی کمترین نرخ تورم مربوط به بخش تولید، انتقال و توزیع برق با ۳۲.۱ درصد و بیشترین مربوط به بخش معدن ۱۵۴.۱ درصد است.

وضعیت تورم فصلی تولیدکننده

اما تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده کل کشور نسبت به فصل قبل (تورم فصلی) در فصل بهار امسال به ۱۰.۱ درصد رسید که در مقایسه با همین اطلاع در فصل قبل (۹.۸) سه درصد افزایش داشته است.

در این فصل کم ترین تورم فصلی تولیدکننده مربوط به بخش تولید، انتقال و توزیع برق با ۱.۳ درصد و بیش ترین مربوط به بخش معدن با ۳۸.۷ درصد بوده است.

معدن در صدر تورم سالانه

همچنین تغییرات میانگین شاخص کل قیمت تولیدکننده در چهار فصل منتهی به فصل بهار ۱۴۰۰ نسبت به دوره مشابه در سال قبل به ۶۰.۴ درصد رسید که نسبت به فصل قبل (۴۶.۷) ۱۳.۷ درصد افزایش داشته است.

در فصل مورد بررسی، در میان بخش های اصلی تولیدی در کشور، کم ترین تورم سالانه مربوط به بخش خدمات ۴۲ درصد و بیش ترین آن مربوط به بخش معدن با ۱۱۲.۳ درصد است.

کاهش مالیات تولید به ۱۰ درصد ظرف ۳ سال

یک کارشناس اقتصادی گفت: مهم‌ترین پیش شرط کاهش مالیات تولید از ۲۵ به ۱۰ درصد اعمال کامل اصلاحات مالیاتی یعنی تکمیل زیرساخت‌های اطلاعاتی، اصلاح معافیت‌ها و اصلاح روش مالیات گیری است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، هرچند فرارهای مالیاتی همچنان در حال انجام است و نورافکن سازمان امور مالیاتی تنها بالای سر تولیدکنندگان و بخش‌های شفاف اقتصاد روشن شده، اما وزیر صمت می‌گوید که قرار است مالیات بر تولید از ۲۵ درصد به ۱۰ درصد ظرف ۴ سال کاهش یابد، موضوعی که باید دید چقدر در شرایط کنونی اقتصاد ایران و با افزایش روزافزون اتکا به درآمدهای مالیاتی برای گذران امور دولت عملیاتی خواهد بود.

در همین رابطه وحید عزیزی کارشناس اقتصادی گفت: کاهش مالیات تولید از ۲۵ درصد به ۱۰ درصد می‌تواند حتی در کمتر از ۴ سال و طی ۳ سال نیز انجام شود منتهی شروطی دارد که حتماً باید به عنوان پیش‌نیاز اجرا شود.

وی افزود: مهم‌ترین پیش‌شرط اعمال کامل و دقیق اصلاحات مالیاتی است؛ یعنی تکمیل زیرساخت‌های اطلاعاتی، اصلاح معافیت‌ها و اصلاح روش مالیات گیری از شرکت‌ها و اشخاص حقوقی باید به صورت کامل اعمال شوند.

عزیزی گفت: در صورت اعمال این اصلاحات در نظام مالیاتی، کاهش مالیات تولید امکان پذیر است و حتی به سود دولت نیز تمام می‌شود زیرا وقتی نرخ مالیات تولید ۲۵ درصد است فرار مالیاتی هم به مراتب بیشتر می‌شود از این رو کاهش نرخ به افزایش تمکین مالیاتی کمک می‌کند.

این کارشناس اقتصادی افزود: همچنین در صورتی که این مالیات از طریق مالیات بر اشخاص یا مالیات بر تقسیم سود سهام جایگزین شود، کاهش درآمدی متوجه دولت نخواهد شد.

عزیزی تصریح کرد: با توجه به عدم تکمیل زیرساخت‌ها در حال حاضر عملاً شرکت‌ها مالیات ۲۵ درصدی نمی‌دهند و اغلب کمتر از این ارقام می‌پردازند اما وقتی این نرخ کاهش یابد فشار روانی کاهش می‌یابد و به همان تناسب دغدغه اظهار مالیات و عدم تمکین مالیاتی از بین می‌رود.

وی تاکید کرد: لذا هزینه وصول کاهش می‌یابد و تولید سود بیشتری کرده و این سود را صرف توسعه خود می‌کند.

عزیزی در مورد کاهش پلکانی نرخ مالیات تولید، گفت: لزومی به کاهش پلکانی نیست و در صورت اجرای پیش‌شرط‌ها، می‌توان در یک مرحله نرخ را حتی ظرف ۳ سال به صورت یکباره کاهش داد.

این کارشناس اقتصادی تاکید کرد: دولت باید توجه داشته باشد که اگر این اقدام به تنهایی انجام شود سیاست ناقصی خواهد بود و مضرات دیگری به دنبال خواهد داشت، به گونه‌ای که تنها شاید کمک حال بخشی از جامعه باشد و از آن طرف نظام مالیاتی و درآمدهای دولت دچار خسران شود.

کشف اقلام دارویی قاچاق در سیب زمینی!

گمرک ایران از کشف داروهای قاچاق در سیب زمینی های صادراتی به ترکمنستان خبر داده است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، سید روح الله لطیفی - سخنگوی گمرک - در این باره توضیح داد که با ورود مامورین گمرک "لطف آباد" خراسان رضوی به ویژه یگان حفاظت و مربیان سگ های مولدیابی در مرز با ترکمنستان شش کیسه سفید رنگ (گونی) دارو کشف شد.

به گفته وی، این محموله شامل ۳۲۰۰ عدد آنژوکت، ۴۲۰۰ عدد سرم نمونه گیری خون، ۱۰۵ گوشواره یا پلاک دام و شش انبر بوده است. وی یادآور شد: در این کامیون، کالاهای قاچاق دارویی در شش گونی هم شکل با سایر گونی های سیب زمینی اختفا شده بود تا داروها و کالاهای قاچاق تحت عنوان سیب زمینی از کشور خارج شود که با هوشیاری و کنترل کارکنان گمرک لطف آباد ناکام ماند.

چرا موبایل در محور هشتگرد-طالقان آنتن نمی‌دهد؟

معاون مهندسی و ساخت اداره کل راه و شهرسازی استان البرز گفت: توسعه شبکه برق محور هشتگرد-طالقان در مرحله اول به بیش از ۳۰ میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد که تامین آن را از سازمان مدیریت درخواست کرده‌ایم.

به گزارش پیام آشنا، جعفر قزوینیان اظهار کرد: محور هشتگرد- طالقان بعد از ساخت نیاز به توسعه شبکه برق دارد که با انجام آن دستگاه‌های خدمات رسان مثل مخابرات و راهداری می‌توانند نسبت به ایجاد پوشش آنتن دهی و ایجاد روشنایی در مکان‌هایی که مه گیر است و از ایمنی بالایی برخوردار نیست، اقدام کند. وی ادامه داد: توسعه شبکه برق این محور در مرحله اول به بیش از ۳۰ میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد که تامین آن را از سازمان مدیریت درخواست کرده‌ایم. این مسئول تاکید کرد: با تخصیص این اعتبار با شرکت برق هماهنگی صورت می‌گیرد تا تیرهای برق مورد نیاز را در این مسیر نصب کند. قزوینیان اضافه کرد: کل این محور ۳۴ کیلومتر است و حدود پنج کیلومتر از آن که در کنارگذر و ارتفاع بالایی قرار دارد نیاز به روشنایی و آنتن دهی دارد و کل محور این طور نیست. وی افزود: توسعه شبکه این محور نیاز به جذب اعتبار است و نامه نگاری در این خصوص انجام شده و امیدواریم به زودی این اعتبار تخصیص یابد تا مشکل موجود مرتفع شود.

معاون وزیر راه و شهرسازی خبر داد

به زودی؛ راه‌اندازی سامانه املاک و اسکان

معاون وزیر راه و شهرسازی با بیان اینکه سامانه املاک و اسکان پس از رفع ایرادات، ظرف یکی دو روز آینده مجددا راه‌اندازی می‌شود گفت: در نسخه جدید کارها را آسان کرده‌ایم؛ بدین صورت که اطلاعات سکونتی خلوارها درج شده و مالکان باید موارد را تایید یا اصلاح کنند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، محمود محمودزاده اظهار کرد: پس از انجام کارهای فنی که بر روی سامانه املاک و اسکان انجام شده تیم اجرایی پروژه به ما قول داده ظرف یکی دو روز آینده سامانه را قابل دسترس کند. طبق طرح جهش تولید مسکن چند آیتم به سایت اضافه شده که شهروندان می‌توانند از ویژگی های جدید در ساختار این سامانه استفاده کنند.

وی افزود: درج اطلاعات سکونتی خلوارها تا پایان مهرماه است. فعلا نیازی برای تمدید این زمان احساس نمی‌کنیم اما اگر این نیاز را ببینیم ممکن است زمان را تمدید کنیم. ظرف چند روز آینده پیامک‌هایی برای خلوارهای محترم ارسال و از آنها دعوت می‌شود با مراجعه به سایت، اطلاعات موجود که از تضارب اطلاعات در سامانه‌های مختلف جمع‌بندی کرده‌ایم را ببینند. اگر نیاز به ویرایش دارد ویرایش می‌کنند و اگر درست بود تایید خواهند کرد.

معاون وزیر راه و شهرسازی با بیان اینکه استفاده از سامانه املاک و اسکان آسان‌تر شده است گفت: قبلا خلوارها باید تک تک اطلاعات را وارد می‌کردند اما هم‌اکنون گزینه‌هایی را ایجاد کرده‌ایم که خلوارها می‌توانند موارد را تایید یا اصلاح کنند و زمان کمتری صرف خواهند کرد. قبلا آیتم‌ها به صورت اظهاری کنند اما در معماری جدید سامانه، اطلاعات افراد خلوار، املاک و دارایی آنها وجود دارد که سرپرست خلوار باید آنها را تایید یا اصلاح کند.

محمودزاده درباره آخرین وضعیت قانون املاک و اسکان به منظور شناسایی وضعیت واحدهای مسکونی کشور به مرحله اجرا رسید. سال گذشته وزارت راه و شهرسازی اعلام کرد که ۱.۳ میلیون خانه خالی را شناسایی و برای اخذ مالیات به سازمان امور مالیاتی معرفی کرده است. قرار بود سازمان امور مالیاتی از مردادماه نسبت به اخذ مالیات از این واحدها اقدام کند که هنوز عملیاتی نشده است. از ۱۹ فروردین ماه ۱۴۰۰ به خلوارها اعم از مالک و مستاجر دو ماه مهلت داده شد تا نسبت به ثبت اطلاعات سکونتی خود اقدام کنند با قانون، تنبیهاتی برای کسانی که این کار را انجام ندهند در نظر گرفته است.

بر اساس بند ۷ از تبصره ۸ اصلاحیه ماده ۵۴ مکرر قانون مالیاتهای مستقیم مصوب پنجم آذرماه ۱۳۹۹ مجلس، دستگاههای اجرایی مکلفند خدمات خود از قبیل افتتاح حساب بانکی و صدور دسته چک، پارانه و کمک معیشتی، تعویض پلاک خودرو، فروش اشتعال آب، برق، تلفن و گاز طبیعی و بسیاری دیگر از خدمات را صرفا با اخذ کد ملی و بر اساس کد پستی یا شرح نشانی یکتای درج شده مربوط به اقامتگاه اصلی افراد در سامانه املاک و اسکان کشور ارایه کنند.

مالیات بر خانه‌های خالی اظهار کرد: پس از شناسایی یک میلیون و ۳۰۰ هزار واحد مسکونی خالی، سازمان امور مالیاتی اعلام کرد اطلاعاتی که ما از طریق کارتابل سامانه املاک و اسکان ارسال کردیم یک بار هم از طریق سامانه‌ای که وزارت اطلاعات بین دستگاهها به صورت رسمی برقرار می‌کند ارسال شود.

وی تاکید کرد: امیدواریم در اولین فرصت که این سامانه مرتبط ایجاد می‌شود تکلیف یک میلیون و ۳۰۰ هزار واحد شناسایی شده مشخص شود تا بتوانیم در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهیم البته تعداد واحدهای خالی از سکنه به روز، تغییر می‌کند.

بنابراین گزارش، مردادماه ۱۳۹۹ سامانه

معاون وزیر تعاون خواستار شد

استفاده مجدد از ظرفیت تعاونی های اعتبار

معاون وزیر کار مدل تعاونی در دنیا را مدل موفقی دانست و با بیان اینکه تعاونی ها به توزیع عادلانه ثروت، افزایش رفاه اجتماعی و اشتغال پایدار منجر می شوند، استفاده دوباره از ظرفیت تعاونی های اعتبار را خواستار شد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، محمدجعفر کبیری در مراسم تجلیل از تعاونی های برتر و افتتاح همزمان ۲۶۸ طرح تعاونی که به مناسبت هفته تعاون در مجموعه تلاش برگزار شد اظهار کرد: این طرح ها که با سرمایه گذاری ۳۳۸۷ میلیارد تومان اعتبار و اشتغالزایی ۷۰۰۰ نفر در هفته تعاون امسال به بهره برداری می رسد در حوزه های مختلف تولیدی، توزیعی و خدماتی افتتاح می شوند.

وی از ایجاد سامانه جامع هوشمند بخش تعاون، توسعه اندیشکده های تعاونی، راه اندازی مراکز نوآوری در بخش تعاون، افزایش سرمایه بانک توسعه تعاون و افزایش ۱۴ برابری بودجه شکل گیری و توانمند سازی تعاونی ها به عنوان اقدامات اساسی وزارت تعاون برای توسعه بخش تعاون یاد کرد و گفت: برای اولین بار ردیف ۱۰۱ هزار را از محل بند ۲ ماده ۲۹ اصل ۴۴ تخصیص گرفتیم که می تواند کمک موثری در توانمندسازی تعاونی ها باشد.

وی گفت: در معاونت تعاون تلاش کردیم قوانین معطل مانده را با کمترین بودجه دنبال کنیم به نحوی که قانون ۲۰ درصد تخفیف در سهم کارفرما را با همکاری معاونت اشتغال وزارتخانه به اجرا درآوردیم.

کبیری در ادامه اظهار کرد: در حال حاضر ۶۵ درصد اعضای تعاونی ها در دنیا از اتحادیه های بانکی و موسسات مالی در قالب تعاونی ها خدمت می گیرند. بر همین اساس ما نیز هم بانک تعاونی و هم موسسات مالی را تشکیل دادیم.

وی افزود: در هند برخی از تعاونی های اعتبار مشکل داشتند ولی آنها به خاطر خطای چند تعاونی خودشان را از ظرفیت تعاونی های اعتبار محروم نکردند لذا امیدواریم بتوانیم مجددا از این ظرفیت در کشور استفاده کنیم.

معاون امور تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مدل تعاونی در دنیا را مدل موفقی دانست و گفت: توسعه تعاون به تولید و توزیع عادلانه ثروت، رفاه اجتماعی، ایجاد اشتغال پایدار، استفاده از سرمایه های خرد مردمی و تاب آوری در جامعه منجر می شود.

کبیری با تاکید بر حضور تعاونی ها در بازار سرمایه، گفت: تعاونی ها رقبای سالم و در خدمت کشور و مردم هستند که در کنار بازار سرمایه می توانند سیل نقدینگی را مهار کنند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود از توسعه شفافیت، توسعه نوآوری، افزایش بهره وری، ایجاد دولت الکترونیک، بهبود فضای کسب و کار تعاونی و مقررات زدایی، توسعه حمایت هدفمند، ترویج فرهنگ تعاون و کار مشارکتی و تقویت نهادهای بخش تعاون به عنوان ۷ راهبرد اساسی نام برد که برای افزایش سرمایه‌گذاری و بهره‌وری در تعاونیها باید با جدیت دنبال شود.

به اعتقاد وی اگر قرار است بخش تعاون به سهم ۲۵ درصدی دست پیدا کند، تنها راه آن افزایش سرمایه گذاری در بخش تعاون است.

کبیری گفت: برای تحقق این سهم در سال ۱۳۸۹ باید ۱۱۸ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در بخش تعاون انجام می‌دادیم و اکنون ۲۰ هزار میلیارد تومان از محل بند ۱۰۱ هزار محقق شده است.

معاون وزیر تعاون در پایان ابراز امیدواری کرد: با نگاه مثبت و ویژه وزیر به بخش تعاون و همکاری مستمر همه ذینفعان از جمله اتاق تعاون توسعه اهداف بخش تعاون با جدیت و سرعت بیشتر محقق شود.

رئیس اتاق اصناف مرکز البرز خبر داد:

معرفی ۴۲ نانوایی متخلف البرز به تعزیرات حکومتی

رئیس اتاق اصناف مرکز البرز از معرفی ۴۲ متصدی نانوایی متخلف به تعزیرات حکومتی این استان خبر داد.

به گزارش پیام آشنا، بهروز حصاری گفت: این واحد های متخلف طی ماه جاری توسط بازرسان معاونت بازرسی اتاق اصناف مرکز البرز شناسایی شدند.

وی اضافه کرد: طی این مدت ۲۱۱ واحد صنفی نانوایی مورد بازدید قرار گرفتند.

حصاری خاطرنشان کرد: عمده تخلف واحدهای صنفی متخلف گرانفروشی بوده است.

وی خاطرنشان کرد: هرگونه افزایش خودسرانه قیمت نان تخلف گرانفروشی محسوب شده و با متخلفان براساس قانون برخورد خواهد شد.

وی گفت: تاکنون هیچ مصوبه ای مبنی برافزایش قیمت نان دراستان البرزصادر نشده و هرگونه افزایش قیمت خودسرانه نان تخلف صنفی به شمار می رود.

حصاری افزود: براساس گزارشات مردمی برخی واحد های صنفی نانوایی در سطح استان البرز اقدام به افزایش قیمت خودسرانه نان کرده اند که که با متخلفان برخورد خواهد شد.

مرغ ارزان شد

معاون نظارت، بازرسی و حمایت از حقوق مصرف کنندگان سازمان صنعت، معدن و تجارت البرز گفت: طی هفته‌های اخیر تا حدی از التهابات بازار کم و مرغ ارزان شده بود البته هنوز تفاوت بین چهار تا شش هزار تومانی در مناطق مختلف وجود دارد.

به گزارش پیام آشنا، کوروش مرادی گفت: نرخ مرغ از کیلویی ۲۴ هزار و ۹۰۰ تومان بیشتر نشده و هر واحدی به قیمت بیشتر عرضه کند، تخلف مصوب می‌شود.

وی ادامه داد: بازرسان سازمان صمت به طور روزانه از واحدهای عرضه مرغ بازدید می‌کنند و برخورد قانونی مقتضی را با متخلفان صورت می‌دهند. وی با اشاره به اینکه طی هفته‌های اخیر تا حدی از التهابات بازار کم و مرغ ارزان شده، گفت: البته هنوز تفاوت بین چهار تا شش هزار تومانی در مناطق مختلف وجود دارد.

مرادی اضافه کرد: در مناطق کم برخوردار تفاوت قیمت مرغ با نرخ مصوب کمتر و در مناطقی که مردم از سطح رفاه بیشتری برخوردارند اختلاف بیشتر است.

معاون نظارت، بازرسی و حمایت از حقوق مصرف کنندگان سازمان صنعت، معدن و تجارت البرز گفت: در حال حاضر برای دسترسی راحتتر مردم به مرغ تنظیم بازاری، توزیع بیشتر از طریق بازار روزها انجام می‌شود. مرادی توضیح داد: امیدواریم با افزایش میزان تامین، به زودی مرغ دونرخی حذف و در همه واحدها با قیمت مصوب عرضه شود.

یادداشت

عاقبت دولت فاقد نظریه

در دولت دوازدهم، تقریباً هر سال یک سیاست خلق‌الساعه‌ی مهم اجرا شد؛ در سال ۱۳۹۷ سیاست «ارز ۴۲۰۰ تومانی» را داشتیم. در سال ۱۳۹۸ دولت یکباره و بدون زمینه‌سازی اجتماعی لازم، سیاست «افزایش قیمت بنزین» را اجرا کرد. در سال ۱۳۹۹ نیز با «شنوبق مردم» به حضور در بازار سرمایه، حباب بزرگ بورس ایجاد شد و در نهایت در سال جاری، «ضباط بودجه» که البته در دو سال گذشته نیز سابقه داشت، به اوج خود رسید. آمارهای مرکز آمار ایران نیز نشان می‌دهد که دستاورد دولت دوازدهم در شاخص‌های کلان، رشد اقتصادی و تورم، منفی بود. میانگین رشد اقتصادی در دولت دوم حسن روحانی معادل ۱.۴- ٪ و میانگین تورم نیز برابر با ۲۴۸ ٪ شده است. البته آخرین آمار تورم (۱۲ ماهه منتهی به خرداد ۱۴۰۰) معادل ۴۲.۵ ٪ است که نشان می‌دهد اقتصاد در وضعیت بسیار ملتهبی به دولت سیزدهم تحویل داده شده است. اگرچه بخشی از این عملکرد می‌تواند بدلیل تشدید تحریم‌ها و همه‌گیری کرونا باشد، اما نمی‌توان از نقش حکمرانی ضعیف اقتصادی و اثر سیاست‌های غلط‌بیرون‌پیمایی نشده چشم‌پوشی کرد.

روحانی متقدم-روحانی متاخر

برخی کارشناسان مدافع دولت البته با استناد به میانگین رشد اقتصادی ۴.۷ ٪ و همچنین میانگین تورم ۱۷ ٪ در دولت یازدهم، استدلال می‌کنند که عملکرد اقتصادی دولت تدبیر و امید را باید به دو بخش تقسیم کرد. یک بخش، دولت نخست است که در آن «روحانی متقدم» یک نظریه‌ی جامع اقتصاد کلان دارد، از اقتصاددان کارکشته مشورت می‌گیرد و از انجام سیاست‌های پیش‌بینی‌نشده و خلق‌الساعه دوری می‌کند که خب در این دوره حتی در سال‌هایی شاهد تورم تکرقمی و رشد اقتصادی دو رقمی هم بودیم. در مقابل، با یک «روحانی متاخر» نیز مواجهیم که در دولت دومش ظهور کرده این روحانی، فاقد نظریه‌ی اقتصادی است. اقتصاددانان مطرح و قوی را از کنار خود رانده و سیاست‌های فکر نشده‌ای مانند ارز ۴۲۰۰ تومانی، افزایش قیمت بنزین و ـ را اجرایی کند و در نهایت می‌گوید: «من خودم هم صبح جمعه فهمیدم!» این کارشناس البته توضیح نمی‌دهند که چطور فردی مانند حسن روحانی که چند دهه است در حوزه‌ی سیاست خارجی نظر واحدی دارد، در حوزه‌ی اقتصادی نظراتش بی‌دلیل تا این حد نوسان پیدا می‌کند!

ریشه‌های سیاست‌های پیش‌بینی‌نشده

با بررسی زمینه‌هایی که سیاست‌های خلق‌الساعه‌ی غلط را به دولت دوازدهم تحمیل کردند اما می‌توان توضیح داد که فرضیه‌ی «روحانی متقدم-روحانی متاخر» صحیح نیست و اتفاقاً به‌عکس، این «فقدان برنامه‌ی کلی و جامع اقتصادی» در دولت یازدهم است که دولت دوازدهم را به اقدامات پیش‌بینی‌نشده دچار کرده است. در ادامه برخی از این ریشه‌ها را بررسی می‌کنیم:

الف) ارز ۴۲۰۰ تومانی

در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ (دوره‌ی پیش از برجام) شاهد رشد نقدینگی بیش از سطح رشد اقتصادی بودیم؛ اتفاقی که دانش اقتصاد به ما می‌گوید همیشه زمینه‌ساز تورم خواهد بود. در چنین شرایطی، اگر برای کنترل تورم از لنگر نرخ ارز استفاده شود (یعنی دولت به کمک منابع ارزی خود، در بازار مداخله کرده و اجازه‌ی افزایش نرخ ارز به مولزات نرخ تورم را ندهد)، در واقع از یک سو تورم را به آینده پرتاب کرده و از سویی، فنر نرخ ارز را فشرده است. بنابراین بخشی از کنترل تورم در سال‌های ابتدایی دولت یازدهم تصنعی و موقتی بود. همچنین انتظار می‌رفت که در سال‌های آینده فاصله‌ی بین نرخ ارز رسمی و بازار آزاد زیاد شود و شاهد جهش قیمت دلار باشیم. اشتباه دیگر دولت یازدهم این بود که در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ که به واسطه‌ی برجام توانسته بودیم نفت بفروشیم، باز هم منابع ارزی دولت از یک سو همچنان صرف سرکوب و تثبیت نرخ ارز شد و از سویی، با بستن بودجه‌های ابساطی خرج شد. بنابراین سیاست‌های ارزی نادرست در چهار سال نخست دولت بود که زمینه‌ساز شد تا با خروج امریکا از برجام در سال ۱۳۹۷ فنر فشرده شده طی این سال‌ها در برود و دولت هم ذخیره‌ی ارزی لازم برای مداخله‌ی موثر در بازار را نداشته باشد. با حل مسأله‌ی سانکشن از لشایه دیگری مرتکب شد و علیرغم توصیه‌ی عموم اقتصاددان، باز هم تلاش کرد نرخ ارز را در سطح ۴۲۰۰ تومان ثابت نگه‌دارد که البته موفق نشد.

ب) افزایش قیمت بنزین

دیگر سیاست خلق‌الساعه و پیش‌بینی‌نشده‌ی دولت نیز افزایش قیمت بنزین بود که در سال ۱۳۹۸ اعمال شد. ریشه‌های این اقدام را نیز باید در سال‌های ابتدایی دولت یازدهم جست‌وجو کرد. از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵، قیمت بنزین سهمیه‌ای و آزاد به مرور یکی و برابر با ۱۰۰۰ تومان شد و عملاً کارت سوخت و سیاست سهمیه‌بندی کنار گذاشته شد. از آن روز تا صبح جمعه‌ای که رئیس‌دولت دوازدهم، خوش‌تازه‌متوجه اعمال مجدد سهمیه‌بندی و رسیدن قیمت هر لیتر بنزین سهمیه به ۱۵۰۰ تومان و هر لیتر آزاد به ۳۰۰۰ تومان شد، سطح عمومی قیمت‌ها به طور متوسط سالانه ۱۵۲ ٪ افزایش یافت اما قیمت بنزین روی همان ۱۰۰۰ تومان ثابت ماند. سیاست درست این بود که در این سال‌ها به مرور قیمت بنزین افزایش پیدا می‌کرد و بخشی از مابه‌التفاوت قیمت به کمک بودجه عمرانی دولت می‌رفت و تبدیل به سرمایه‌گذاری می‌شد و بخشی از آن نیز به یارانه‌ها اضافه می‌شد. این اتفاق اما نیفتاد و سیاست غلط تثبیت قیمت بنزین، وضعیت قیمت‌های نسبی را به‌قدری مضحک کرده بود که یک لیتر بنزین از یک لیتر آبمعدنی ارزان‌تر شده بود. بدیهی است که استمرار این سیاست غلط، ممکن نبود اما ریشه‌های آن طوفان را نیز باید در بادهایی دید که دولت یازدهم کاشته بود.

ج) حباب بازار سرمایه

در سال ۱۳۹۹ نیز سومین کلان‌اشتباه سیاستی با ایجاد هیجان در بازار سرمایه رقم خورد. دولت از یک سو با طرح بحث «واگذاری سهام عدالت» مردم را به بازار بورس کشاند و از دیگر سو، با تشویق به سرمایه‌گذاری در این بازار و اطمینان‌بخشی به سرمایه‌گذاران خرد، بخوهی نقش بیمه‌گری کلان بورس را ایفا کرد. این در حالی بود که حجم تشویق مردم برای افزایش سطح تقاضا در این بازار به هیچ وجه با میزان تلاش دولت برای افزایش عرضه‌های اولیه همخوان نبود؛ بنابراین تا نیمه‌ی مرداده‌ام این سال شاخص کل بورس از ۲ میلیون واحد نیز عبور کرد اما از آن به بعد، حباب ترکید و برخی سرمایه‌گذاران حتی بیش از نیمی از سرمایه خود را از دست دادند. از نقد به اقدامات غلط سیاستگذاری در این برهه که بگذریم، ریشه‌ی این بحران را نیز می‌توان در فقدان یک نظریه‌ی منسجم در دولت یازدهم یافت.

د) بودجه ابساطی و کسری شدید

از دیگر اتفاقات پیش‌بینی‌نشده بستن بودجه به صورت ابساطی و ایجاد کسری بودجه شدید است. آن هم در شرایطی که درآمدهای نفتی دولت با محدودیت‌های جدی مواجه است و بخش قابل توجهی از منابع مورد نیاز، از طریق تحمیل کسری بودجه به نظام بانکی تامین می‌شود و خیلی زود مسأله‌ی تورم را تشدید می‌کند. بودجه در سال ۱۳۹۷ نسبتاً خوب بسته شد ولی از نیمه‌ی سال ۱۳۹۸ و نیمه‌ها بالا رفت و در سال ۱۳۹۹ نیز با تشدید بودجه‌ی ابساطی مواجه بودیم. در سال ۱۴۰۰ نیز همین رویه‌ی غلط ادامه پیدا کرد. ریشه‌ی کسری بودجه در سال‌های اخیر را نیز باید در عدم بروز رسانی نظام مالیاتی در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ دید. اگر در این سال‌ها اتکای بودجه به مالیات بیشتر می‌شد، مالیات بر عایدی سرمایه اجرا می‌شد و نظام یارانه‌های پنهان نیز اصلاح می‌شد در سال‌های ۱۳۹۷ و بعد -که فروش نفت مجدداً با محدودیت جدی مواجه شد- باین سطح از کسری بودجه مواجه نمی‌شدیم.

مهم‌ترین تجربه اقتصادی

بنابراین فرضیه‌ی «روحانی متقدم-روحانی متاخر» صحیح نیست و دولت‌های یازدهم و دوازدهم را باید یک کل به هم‌پیوسته دید. اقدامات و سیاست‌های پیش‌بینی‌نشده و دغدغه‌ی در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ نیز معلول تجربه نگاه اقتصادی رئیس دولت و عدول از سیاست‌های اقتصادی دولت یازدهم نیستند، بلکه اتفاقاً این اقدامات خلق‌الساعه را باید معلول فقدان «یک نظریه‌ی منسجم کلان اقتصادی» در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ دانست. رهبر معظم انقلاب در آخرین دیدار با دولت دوازدهم، خطاب به ایشان فرمودند: «بیگران باید از تجربه‌های شما استفاده کنند». همچنین در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران نیز با تاکید بر ضرورت داشتن یک «برنامه کلی اقتصادی» فرمودند: «هر قدامی که شما می‌کنید، جزئی از برنامه‌ای باشد که قبلاً تنظیم کرده‌اید و آماده کرده‌اید؛ کارهای روزمره و اقدامات پیش‌بینی‌نشده نمی‌تواند مشکلی را حل کند». شاید اگر دولت سیزدهم بخواهد از تجربه‌های دولت یازدهم و دوازدهم در حوزه‌ی اقتصاد استفاده کند، مهم‌ترین درس همین باشد که اگر امروز یک «برنامه‌ی جامع و کلی» متناسب با واقعیت‌ها و نیازهای اقتصاد ایران تدوین نشود و دولت نیز به اجرای آن پایبند نباشد، طولی نمی‌کشد که «اقدامات پیش‌بینی‌نشده» خود را به سیاستگذار تحمیل خواهند کرد و پیشرفت حاصل نخواهد شد.

دانیال داودی
Alborz.payam@gmail.com